

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за
магістерською програмою професійного спрямування «Економіка управління та
планування бізнесу»

на тему: «Розробка туристично-рекреаційної складової стратегії економічного
розвитку Шабівської ОТГ»

Виконавець: студент 65 гр. ФЕУП
Тимчишин В.В.

Науковий керівник:
к.е.н., доц. Карпов В.А.

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуальність теми. Розробка механізмів регіонального розвитку в Україні завжди залишалася актуальною темою. З початком 2000-х років цей процес оформився законодавчо. У 2015 з урахуванням сучасних змін в економічній стратегії України Кабінет Міністрів публікує нову постанову про методичних рекомендаціях по розробці регіональних стратегій. Однак і в даний час, актуальними є пошуки моделі ефективного функціонування регіону, міста. Важливою формою реалізації зазначених аспектів місцевого розвитку є стратегічне планування, яке дає можливість впровадити ефективне управління містом як єдиним організмом та забезпечити належний рівень життя його населення. Актуальність впровадження системи стратегічного планування на рівні міст пов'язана з тим, що воно є визнаним у світовій практиці методом в системі управління, який дає можливість створювати умови і використовувати потенціал місцевої територіальної громади, консолідувати зусилля влади і населення для перспективного розвитку міста. Стратегічне планування дозволяє приймати обґрунтовані рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку міста.

Стратегія та програма місцевого економічного розвитку є базовим програмним документом, який відображає бачення розвитку міста на перспективу, ставить стратегічні цілі, закладає принципи їх досягнення та пропонує підхід до організації й управління процесом впровадження. Вона ставить за мету досягнення економічного зростання, збільшення добробуту, підвищення конкурентоспроможності економіки міста, комфорту життя населення та реалізацію інтересів усіх секторів територіальної громади міста.

Проблеми стратегічного планування розвитку міст розглядалися в наукових роботах як зарубіжних так і українських дослідників. Серед науковців насамперед слід виділити праці таких авторів, як: Р. Кемп, Е. Д. Блейкл, А.В. Єрмішина, В. В. Меркушов, Н. В. Сментина, М. В. Степанов, Ю.К. Перський, Н.Я. Калюжнова, К. Кропанцев, Н. Кухарська, А. Воротнікова, В.Н. Парахіна, К.А. Парахін, Карпов В.А. та ін.

В даний час - 2018-2018 роки процеси децентралізації переходять з теоретичної у практичну площину. Сформовані ОТГ прагнуть шукати практичне використання стратегічних ініціатив.

Рівень ефективності управління як муніципальним, так і господарським комплексом зумовили потребу розробки головного пріоритету стратегії економічного розвитку Шабівської ОТГ – розвитку туристично-рекреаційного комплексу з метою забезпечення належних умов життя для всіх мешканців ОТГ та наближення стандартів життя до рівня провідних східноєвропейських міст.

Мета роботи – дослідження теоретико-методологічних основ стратегічного планування на місцевому рівні, розробка та актуалізація програми місцевого економічного розвитку у частині найбільш вагомого пріоритету - туристично-рекреаційного комплексу Шабівської ОТГ до 2030 року.

Завдання роботи:

- дослідити поняття програми місцевого економічного розвитку та її актуалізації у частині туристично-рекреаційного комплексу;
- означити нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні;
- описати можливі методичні підходи до розробці проектів виконання стратегії розвитку ОТГ;
- виявити основні тенденції соціально-економічного розвитку Шабівської ОТГ;
- визначити сильні та слабкі сторони Шабівської ОТГ для його перспективного розвитку, можливості та загрози зовнішнього середовища;
- запропонувати пріоритети соціально-економічного розвитку Шабівської ОТГ;
- сформулювати стратегічні та операційні цілі розвитку туристично-рекреаційного комплексу Шабівської ОТГ;
- розробити план дій з реалізації проектів розвитку окремих видів туризму Шабівської ОТГ.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні аспекти стратегічного планування розвитку туристично-рекреаційного комплексу Шабівської ОТГ.

Об'єктом дослідження є процес розробки та актуалізації програми економічного розвитку у частині найбільш вагомого пріоритету - туристично-рекреаційного комплексу Шабівської ОТГ до 2030 року.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ; теоретичною базою - положення сучасної економічної теорії, наукові праці українських і зарубіжних учених, присвячені проблемам стратегічного планування. У роботі застосовувались такі спеціальні методи: логічного узагальнення, порівняння, системного аналізу – для уточнення та теоретичного узагальнення, впорядкування понятійного апарату, формування висновків; розрахунково-конструктивний, економіко-статистичний, індексний та порівняння (при аналізі стану та плануванні соціально-економічного розвитку міста); графічний; методи експертних оцінок, SWOT-аналіз; проектний та метод синтезу (для складання стратегічного плану); економіко-математичного моделювання – для математичної інтерпретації та аналізу моделі та інші загальноприйняті методи.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і закордонних вчених з питань стратегічного планування місцевого розвитку, офіційні статистичні дані щодо соціальної та економічної ситуації у Шабівській ОТГ, нормативно-законодавчі акти зі стратегічного планування; аналітичні записки державних інститутів, матеріали Інтернет-джерел.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань) та 7-ми додатків. Загальний обсяг роботи становить 117 сторінок. Основний зміст викладений на 102 сторінках. Робота містить 45 таблиць, 7 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні положення аналітичної частини роботи викладені в статті «Розробка туристично-рекреаційної складової стратегії економічного розвитку Шабівської ОТГ».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ»** розглядаються теоретичні аспекти розробки стратегії розвитку міста: поняття стратегії розвитку територій, нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні на місцевому рівні, методичні підходи до формування стратегії розвитку міста, основні елементи механізму її реалізації.

У другому розділі **«АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ШАБІВСЬКОЇ ОТГ У 2013-2018 рр.»** проаналізовано економічний стан розвитку ОТГ, виявлено основні тенденції розвитку, визначені сильні та слабкі сторони міста, можливості та загрози зовнішнього середовища.

У третьому розділі **«ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ТА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШАБІВСЬКОЇ ОТГ»** запропоновано стратегію територіально - рекреаційного розвитку ШАБІВСЬКОЇ ОТГ, визначені стратегічні цілі соціально-економічного стратегії, пріоритети, операційні завдання та плани, надані рекомендації щодо механізму реалізації стратегії.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. В першій частині роботи теоретичний аналіз показав, що у загальному вигляді базовими функціями управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи є:

- визначення пріоритетів, цілей, завдань державної політики, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку регіонів;
- розробка заходів із реалізації найоптимальнішого варіанту забезпечення збалансованого розвитку регіонів та їх запровадження;
- координація економічної діяльності суб'єктів господарювання

(організація, мотивація, стимулювання, інформування);

- моніторинг та контроль за ходом реалізації планових заходів із забезпечення збалансованого розвитку регіонів та оперативне регулювання умов господарювання.

2. В результаті теоретичних досліджень нами було визначено, що за функціональним призначенням методи управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи в теорії державного управління об'єднують у такі групи: адміністративні, бюджетні, податкові, грошово-кредитні.

3. У роботі був розглянутий механізм управління збалансованим розвитком території, практична реалізація наведеного алгоритму можлива через різні інструменти МЕР.

4. Одеська область є туристичне - привабливим регіоном України. Значення рекреаційно-туристичного комплексу Одеської області відзначено в стратегії розвитку Одеської області до 2025 року [41] як 4-й пріоритет. Білгород-Дністровський район, в якому розташовано Шабське ОТГ, розташований в Одеській області, тому пріоритети розвитку області збігаються з інтересами ОТГ. Саме розташування Шабо і історично сформований уклад господарювання сприяє розвитку місцевого туристично-рекреаційного комплексу ОТГ. Як зазначено в стратегії розвитку шабської ОТГ до 2030 року, другим по значимості пріоритетом є напрям В - Територія ефективного економічного розвитку на основі зеленої економіки. І основною стратегічною метою цього пріоритету є - стратегічна ціль В.1. Шабівська громада - унікальна туристична пропозиція. На малюнку 1.3. приведена структура пріоритетів і стратегічних цільових розвитку Шабівської ОТГ до 2030 року.

5. Зміна попиту на туристичні продукти сьогодні, розширення географії туризму спонукає до розширення туристичних пропозицій. Вже сьогодні Центр культури вина Шабо та Європейська сироварня є досить привабливими об'єктами завдяки розташуванню поруч із відпочинковими зонами, розташованими на узбережжі Чорного моря, такими як Затока, туристичними ресурсами самої громади. Туристична пропозиція громади має бути не тільки унікальною, але й такою, яка створить умови для тривалішого перебування гостей на території громади. Досягнення цієї мети можливо шляхом розширення кола туристичних об'єктів, розвитку зеленого туризму, використання ресурсів сіл Прибережне та Бритівка (конярство) покращення загального стану комфорту в громаді (Стратегічний напрям А).

6. З метою уточнення плану дій за вказаною стратегічному напрямку нами пропонується розробити Стратегію туристично-рекреаційного розвитку ОТГ. Мета розробки Стратегії полягає у визначенні цілей, завдань, пріоритетів і напрямків розвитку туристичної сфери діяльності Шабівської ОТГ з урахуванням потреб та інтересів громади.

7. Аналіз розвитку Шабівської ОТГ до 2019 р. показав, що:

- Шабівська сільська рада розташована на території Білгород-Дністровського району, Одеської області. Адміністративний центр - село Шабо,

яке розташоване на березі Дністровського лиману, на відстані 10 км від Чорного моря. Шабівська сільська рада як об'єднана територіальна громада створена 29 жовтня 2017 року шляхом об'єднання чотирьох сільських рад, до складу яких входить 11 населених пунктів. Через село Шабо проходить об'їзна гілка Е87 — траса Н33 Монаші — Одеса. Поряд з селом Шабо проходить автошлях Одеса - Білгород-Дністровський і залізниця аналогічного сполучення зі станцією Шабо;

- суттєвим ресурсом громади є географічне положення у безпосередній близькості від міжнародних транспортних коридорів. Територія громади знаходиться поряд з основними портами України, кількома міжнародними транспортними коридорами.

- громада має розвинену мережу соціальних закладів. Однак значна їх частина вимагає як технічної, так і смислової реабілітації.

- розташування у близькості до пгт. Затока та міста Білгород-Дністровська має як свої переваги, так і застереження для громади. За сприятливих умов важелем розвитку громади може стати подієвий, гастрономічний туризм. Однак для перетворення цих галузей у важіль розвитку місцевої економіки, необхідні значні зусилля для розвитку культури гостинності в громаді, загального благоустрою з урахуванням потреб гостей громади.

8. Розвиток будь-якої громади залежить від декількох важливих чинників зовнішнього впливу: загальний стан економіки в країні, політична стабільність, загальна залученість регіону в ті чи інші економічні процеси. Шабівська громада не є винятком, і її подальший розвиток залежить від стану туристичної інфраструктури сусідніх громад, попиту на туристичні послуги, які сусідні громади зможуть надати, оскільки власний туристичний ресурс є обмеженим і розрахованим на короткострокове перебування туристів. А також на кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції, яка є одним з основних продуктів місцевих виробників.

9. Місія Шабівської громади - збереження та розвиток унікального середовища для виноградарства, виноробства, гастрономічного туризму та відпочинку.

Землі ОТГ мають особливий клімат, розташовані між двох водних стихій: морем та Дністровським. Буджацьким, Шаболатським лиманами та безкрайними степами. Тут з прадавніх часів вирощували виноград. Бережуть цю традицію і по-сьогодні. Пишаються національним багатоманіттям.

10. Як показав СВОТ-аналіз, громада має суттєві переваги і можливості свого розвитку в порівнянні з іншими громадами району та граничних територій. Курортні території розташовані поруч, також створюють додаткові сприятливі умови для співпраці. Однак, громада має суттєві загрози для використання переваг розвитку ОТГ. Такім чином, на підставі порівняльного аналізу можна стверджувати, що найбільшими перевагами громади є унікальні кліматичні можливості, традиції виноградарства та садівництва, розташування торгової марки «Шабо» на її території, зручне транспортне сполучення із потужними портами, великими містами. Водночас це є серйозними викликами, оскільки це створює умови для постійного руху населення та вантажів.

Найбільшими викликами є залежність від стану курортної зони Затоки, стану доріг через лиман та техногенні небезпеки. Причому частина цих викликів поза впливами громади. Або розв'язання цих складних завдань можливе завдяки лобіюванню інтересів громади разом із іншими суб'єктами, які також зацікавлені в позитивному результаті. Тож питання співробітництва громад є об'єктивно важливим елементом стратегії розвитку громади.

11. Динаміка і проведеній СВОТ-аналіз розвитку Швабської ОТГ дозволив нам визначити пріоритетні напрямки її розвитку на найближчу перспективу:

Напрямок А. Комфорт та благоустрій для туристів та мешканців.

Напрямок В. Територія ефективного економічного розвитку.

Напрямок С. Достойна громада достойної торгової марки.

Усі три стратегічних напрями розкривають основні аспекти життя об'єднаної територіальної громади. Зміни контурів поселення передбачають зміни конфігурації системи надання соціальних послуг.

12. Туристично-рекреційний напрямок розвитку Швабської ОТГ прийнято в стратегії розвитку ОТГ до 2030 року як другий основний пріоритет - В. В зв'язку з цим, розробка стратегічних цілей і проектів в рамках цих цілей вимагає певного уточнення і деталізації. У роботі розроблена стратегія туристично-рекреаційного розвитку ОТГ.

13. У стратегії викладені пропозиції щодо розвитку туристично-рекреаційного комплексу в розрізі розвитку наступних видів туризму:

- екологічний (зелений);
- етнічний;
- сільський;
- культурно-пізнавальний;
- подієвий;
- медичний, лікувально-оздоровчий;
- гастрономічний;
- винний
- релігійний;
- спортивний;
- пригодницький та активний;
- шопінг та розважальний туризм;
- інші пріоритетні види туризму.

14. По кожному виду туризму проведено аналіз ринку, особливості його розвитку, проаналізовано організаційні та фінансові особливості розробки турів та інших організаційних форм туризму і рекреації.

АНОТАЦІЯ

Тимчишин Вадим Віталійович, «Розробка туристично-рекреаційної складової стратегії економічного розвитку Шабівської ОТГ»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом»,

Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес розробки заходів місцевого економічного розвитку міста у частині складової туристично-рекреаційного розвитку.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розвитку територій: поняття місцевого економічного розвитку міста, нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні на місцевому рівні, методичні підходи до формування програми туристично-рекреаційного розвитку міста, основні елементи механізму її реалізації.

Проаналізовано економічний стан розвитку Шабівської ОТГ, виявлено основні тенденції розвитку, визначені сильні та слабкі сторони ОТГ, можливості та загрози зовнішнього середовища. Запропоновано актуалізацію стратегію розвитку Шабівської ОТГ у частині складової туристично-рекреаційного комплексу ОТГ на період до 2030 р., розроблено план дій з реалізації проектів розвитку окремих видів туризму Шабівської ОТГ.

Ключеві слова: стратегія, економічний розвиток, стратегічні цілі, завдання, пріоритети, економічної програма, туристично-рекреаційного комплексу, план дій з реалізації проекту.

ANNOTATION

Timchyshyn Vadim Vitaliyovich, «Development of tourist and recreational component of the strategy of economic development of Shabovsky amalgamated territorial community»

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in the specialty "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" under the master's degree program "Economics, Planning and Business Management"

Odessa National University Economic Odessa, 2019

The Master's qualification work consists of three sections. The object of study is the process of developing measures of local economic development of a city as part of a component of tourist and recreational development.

The theoretical aspects of territorial development are considered in the work: the concept of local economic development of the city, normative and legal bases of strategic planning in Ukraine at the local level, methodical approaches to the formation of the program of tourist and recreational development of the city, the main elements of the mechanism of its realization.

The economic state of development of the Shabovskaya ATC is analyzed, the basic tendencies of development are revealed, the strengths and weaknesses of the ATC, opportunities and threats of the environment are identified. The strategy of development of the Shabovsky ATC in the part of the component of the tourist and recreational complex of the ATC for the period up to 2030 is offered, the plan of actions for the implementation of projects of development of certain types of tourism of the Shabovsky ATC is developed.

Keywords: strategy, economic development, strategic goals, objectives, priorities, economic program, tourist and recreational complex, action plan for project implementation.